

Utdanningsforbundet er landets største fagforening for pedagogisk personale med sine ca. 150 000 medlemmer. Utdanningsforbundet vedtok i 2001 å opprette en egen nasjonal avdeling for å ivareta de spesifikke behovene studenter i pedagogisk utdanning har knyttet til profesjonen mv. Denne avdelingen heter Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet (PS) og er lokalisert i Oslo med heltidstillitsvalgt ledelse samt et arbeidsutvalg på 3 personer. Avdelingen har i dag ca. 11 200 medlemmer.

20.01.10

Kunnskapsdepartementet
Universitets- og Høgskoleavdelingen
Postboks 81119 Dep
0032 Oslo

Hørings svar – Utkast til forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanningen for 1.-7. trinn og 5.-10. trinn.

Vi viser til høringsbrev fra Kunnskapsdepartementet 6. november 2009. Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet (PS) takker for muligheten til å komme med innspill, og sender med dette våre kommentarer til forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning.

PS er positive til mange av områdene i forslaget til forskrift, og at de overordnede rammene for grunnskolelærerutdanningen blir forskriftsfestet. Dette sikrer en sterkere nasjonal styring og klare krav til god kvalitet. PS mener det er viktig at det utvikles en god rammeplan som både sikrer klare nasjonale mål, men samtidig legger til rette for institusjonell frihet. PS støtter mye av det som er foreslått i forskriften. Vi er glad for at det vektlegges å styrke profesjonsfokuset i utdanningene – både gjennom klarere krav til praksis, spesifisering om at alle fag må være lærerutdanningsfag og et formål om at grunnskolelærerutdanningene skal være integreerte, profesjonsrettete og forskningsbaserte utdanninger med høy faglig kvalitet.

PS støtter intensjonen i å utvikle en differensiert grunnskolelærerutdanning, men vi mener det er uheldig at studentene ikke har en felles inngang, for så å spesialisere seg mot trinn. Dette fordi vi mener at man uavhengig av trinnspecialisering har et felles kunnskapsgrunnlag, samt at man må få en kjennskap til feltet før man velger differensiering. Vi synes også det er beklagelig at det ikke ble satt et mål for når utdanningen blir på mastergradsnivå.

PS mener det må settes fokus på finansieringen av utdanningen for å få gjennomført denne reformen, med de målsetninger som er satt. Det må derfor sees grundig på hvordan utdanningen finansieres. Studentene må møte en utdanning av høy kvalitet, uavhengig av hvor de studerer, og det må sikres at alle utdanningsinstitusjoner har mulighet til å kvalitetssikre utdanningene i tråd med rammeplanen.

PS håper endringene som nå foreligger vil utvikle lærerutdanningen, og at man ser reelle forandringer i innhold og organisering fra slik det er i dag. Derfor er det viktig at man har en grundig implementering som ivaretar både studenter, lærerutdannere og profesjon på en god måte. Hvis dette arbeidet forhastes, vil det være en fare for at intensjonene i rammeplanen bare blir halvveis.

Generelle vurderinger

Tidsperspektivet en utfordring

PS støtter at man gjør endringer av utdanningen, men mener det er uheldig å ha et så kort tidsperspektiv. Vi mener det burde vært lagt opp til en prosess som i større grad hadde sikret at alle relevante instanser hadde fått brukt god tid på arbeidet med å utvikle rammeplanen, og ikke minst sikret god tid til implementeringen ved utdanningsinstitusjonene. På denne måten ville eierforholdet og engasjementet hos utdanningsinstitusjonene og profesjonen blitt sikret i mye større grad.

Det viktigste arbeidet for å nå målene om en bedre og mer krevende lærerutdanning gjøres på institusjonsnivå. En rammeplan i seg selv er ingen garanti for at dette målet nås. Fagmiljøene på institusjonene må få mulighet til å gjøre et godt arbeid med utviklingen av programplanene, og til å tilpasse det slik at kravene til kvalitet ivaretas. Tidsrammen er en utfordring for å få den nye utdanningen godt forankret ved utdanningsinstitusjonene, og PS støtter derfor Utdanningsforbundet sine betraktninger og innspill om at reformen burde vært utsatt ett år – til studiestart 2011.

Ingen mulighet til å se forskriften og retningslinjene i sammenheng

Både St.meld.nr 11 (Læreren- rollen og utdanningen) og mandatet til rammeplanutvalget har lagt vekt på en åpen og inkluderende prosess. PS mener det er kritikkverdig at retningslinjene ikke sendes ut på høring, noe som fører til at relevante aktører ikke får mulighet til å være med i utviklingen av den helhetlige rammeplanen. Dette er med på å understreke det stramme tidsskjemaet det er lagt opp til.

Når det er satt samme tidspunkt for høringsfrist for forslag til forskrift og ferdigstilling av retningslinjer, får man ikke muligheten til å se disse i sammenheng, og vurdere hva som burde være regulert hvor. Vi kommer derfor til å poengtere flere steder videre i dokumentet elementer som burde ivaretas i retningslinjene, sett i lys av forslaget til forskrift. PS forventer at disse to dokumentene blir sett i sammenheng når rammeplanen ferdigstilles.

Savner avklaring om overgangsordninger mellom utdanningene

PS etterlyser en avklaring om hvilke muligheter studentene har til å søke overgang fra det ene studieløpet til det andre. Det vil være felleselementer i disse løpene, og muligheten for å søke overgang hvis man erfarer at man har valgt feil differensiering, må være tilstede. Konsekvensen hvis dette ikke blir regulert, er at man må søke til nytt opptak. Vi har tidligere poengtert at det ligger flere utfordringer ved å måtte velge en retning før man får kjennskap til feltet. Stort frafall i studiet kan være faren om man ikke regulerer dette. Vi ser behovet for at studenter som eventuelt søker overgang, må ta ekstra påbygning for å sikre den helhetlige kompetansen som utdanningen kvalifiserer for. Samtidig er vi også opptatt av at det må være fleksibilitet mellom løpene, og at det derfor må settes ned klare retningslinjer for gode overgangsmuligheter.

§ 1 VIRKEOMRÅDE OG FORMÅL

PS støtter i utgangspunktet innholdet i denne paragrafen, men mener dannelsesperspektivet må komme tydeligere frem enn det gjør i forslaget, samt at forskriften må gjenspeile det brede samfunnsmandatet.

§ 2 LÆRINGSUTBYTTE

Læringsutbytteformuleringene

PS er positive til at det er formulert læringsutbytttemål i forskriften, men ser problematikken med å tilpasse det etter nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Vi vil påpeke at det kan være uheldig å legge læringsutbytteformuleringene på bachelornivå, fordi det på sikt kan ligge en utfordring ved at grunnskolelærerutdanningene kan avkortes, ettersom utbyttet ligger på bachelornivå.

I forslag til forskrift mener vi at læringsutbytteformuleringene er til dels detaljert på enkelte områder. Vi mener det er viktig at forskriften er på et overordnet nivå, og det må gi noe rom for institusjonelle tilpasninger. Hvis forskriften blir på et for detaljert nivå, er det en fare for at man ønsker veldig mange nye elementer inn for at alt skal bli ivaretatt. Det er også en fare at viktige områder blir oversett hvis utbytteformuleringene utvides i antall. PS mener derfor at disse burde sees nærmere på.

I forslaget kommer det også frem at man ønsker spesifikke utbytttemål for hvert av løpene. PS støtter ikke forslaget slik det ligger nå. Vi mener man kan ha overordnede formuleringer som gjelder begge løpene, noe som vil styrke et felles profesjonsgrunnlag. Det står også i forslaget til forskrift (*Felles læringsutbytte for kandidater i begge utdanningsløp*) at utbytteformuleringene *må sees i sammenheng med fagenes innhold og arbeidsmåter i de to grunnskolelærerutdanningene*. Rammeplanutvalget har også trukket frem i sitt høringsnotat at forskjeller i læringsutbytte i de to utdanningene skal komme klart frem i de nasjonale retningslinjene. Vi ser derfor ikke behovet for å skille disse områdene, ettersom innholdet her må være gjeldende for begge utdanningsløpene. PS mener derfor de særskilte formuleringene kan slås sammen og settes under kunnskap.

Kunnskap om barnet

PS mener kunnskap om barnet og omsorg for eleven burde komme tydeligere frem under kunnskaps- og ferdighetsmålene. Forskning¹ viser at relasjonskompetanse er viktig for å fremme læring, og vi mener det er av vesentlig betydning at dette området blir godt ivaretatt i de overordnede læringsutbytteformuleringene. Det er ikke bare det lærende barnet man skal forholde seg til, men også barnet som menneske og individ.

Tilpasset opplæring og systemkompetanse

Kunnskap om tilpasset opplæring og systemkompetanse er også to områder som må bli godt ivaretatt. *Rett til læring*² har trukket opp betydningen av kompetanse på dette området. Derfor er det viktig at studentene har god innsikt og kompetanse på dette, både for å ivareta tilpasset opplæring i ordinær undervisning, samt ha systemkompetanse for å tilrettelegge for elever med spesialundervisning. Systemkompetanse handler om å ha kunnskap om systemet rundt eleven og de aktører man samarbeider med, for å forstå systemet og hvilken rolle læreren har i det. Slik vi ser det, er disse områdene ivaretatt i utbytteformuleringene, men vi ønsker å påpeke at dette må komme tydelig og klart frem i retningslinjene og at det er inkludert i alle fagene.

¹ Nordenbo, S.E mfl. (2008): *Lærerkompetanser og elevers læring i førskole og skole*. København: Danmarks Pædagogiske Universitetsskole.

² NOU 2009:18: *Rett til læring*

Begrepet "mangfold"

PS ønsker å påpeke at læringsutbytteformuleringene må inkludere hele mangfoldet av elever, ikke bare flerkulturelle. I punkt 3 under kunnskap står følgende: (kandidaten) *har kunnskap om barns og unges læring, utvikling og danning i ulike sosiale, flerkulturelle og flerspråklige kontekster.* Vi mener det er viktig å ikke utelukke noe form av mangfold, og vil forslå en mulig formulering som erstatter den opprinnelige: *har kunnskap om barns og unges læring, utvikling og danning i et mangfoldsperspektiv.*

§ 3 STRUKTUR FOR DIFFERENSIERT GRUNNSKOLELÆRERUTDANNING

Obligatoriske fag, fagenes og praksisopplæringens omfang

Vi er positive til at det settes klarere rammer til praksisopplæringen, noe som kan være med på å heve kvaliteten på området. PS mener at det videre i retningslinjene må komme klart frem minstekrav til innhold og krav til de ulike instansene som er ansvarlige for praksisopplæringen.

PS mener *all* praksis må være veiledet og vurdert, og at dette må ivaretas i forskriften. Vi foreslår derfor følgende endring: *I alle studieårene skal all praksisopplæring være veiledet, vurdert og variert.*

Omfanget av praksis er i forslag til forskrift satt til 100 dager, noe som tilsvarer 20 uker. PS er positive til at man velger dager og ikke uker, men mener det bør justeres opp til 110 dager. I dag har studentene 20-22 uker, og mener derfor man skulle lagt seg på en linje som tilsvarer 22 uker. Grunnen til at vi ønsker 10 dager lenger enn i forslaget er både i forhold til å sikre nok praksis de siste årene og for å åpne opp for alternativ praksis slik vi har beskrevet senere i dokumentet.

PS støtter fordelingen *minimum 60 dager praksis i løpet av de to første studieårene, og minimum 40 dager i løpet av de to siste studieårene.* Dette vil være med på å sikre at man får en viss mengde praksis alle studieårene. Samtidig mener vi det er nødvendig at man i retningslinjene ser på fordelingen innenfor studieårene for å sikre et minimum av mengde praksis hvert år, eksempelvis at man har et minimum av praksis 4. studieår. Dette fordi vi er bekymret for mengde praksis som legges til 4. studieår. Det er også viktig for å sikre studentmobiliteten. Vi erfarer en del utfordringer knyttet til praksisorganisering og overflytting i dag, og retningslinjene må derfor være tydelige på hvordan studentene skal sikres nok praksis hvis man må skifte studiested mellom 3. til 4. år. Dette er det også pekt på i høringsnotatet.

I forskriften foreslås det at *Praksisopplæringen skal være i grunnskolen (...).* PS mener det også bør åpnes for muligheten til å ta alternativ praksis, altså at en del av praksis gjennomføres andre steder enn i grunnskolen. Eksempler på slik alternativ praksis kan være ved leirskoler, barnehage eller videregående opplæring. Ved å ha muligheten til å ta alternativ praksis gjør man seg erfaringer som kan være nyttige å ta med seg inn i det fremtidige yrket. Alternativ praksis vil kunne bidra til at man får den helhetlige kunnskapen om opplæringsløpet som det allerede er poengtert viktigheten av i §2 Læringsutbytte.

Under samme punkt heter det videre at: *Praksisopplæringen skal være i grunnskolen og fordeles på lavere og høyere årstrinn i det løpet som utdanningen kvalifiserer til.*

PS mener det er hensiktsmessig for studentene å kunne ta praksis også på de trinnene i grunnskolen som utdanningen ikke kvalifiserer til. Dette vil bidra til at studenten ser om man har gjort et riktig valg i forhold til utdanning for 1.-7. eller 5.-10. trinn, samt at man får en

direkte kunnskap om den helhetlige opplæringen i grunnskolen. På bakgrunn av disse to punktene, foreslår vi derfor en endring på formuleringen: *Praksisopplæringen skal hovedsaklig være i grunnskolen og i utgangspunktet fordeles på både lavere og høyere årstrinn i det løpet som utdanningen kvalifiserer for.* Vår formulering vil ikke forhindre studentene i å ta en viss mengde praksis utenom de trinn man utdanner seg mot, men retningslinjene må da være klare på hvor stor del av praksisopplæringen som kan benyttes til alternativ praksis.

Forskriften slår fast at praksisopplæringen skal være tilpasset studentenes fagvalg i alle studieårene. Retningslinjene må sikre at studentene får undervise i deres fag i praksis, men det må også åpnes for at man får erfaring i å undervise andre fag man kan komme til å ha ute i yrkeslivet. PS mener at det i større grad enn i dag må sikres at studentene får undervise i fag dem har valgt. Men formuleringer i forskrift og retningslinjer må ikke være til hinder for at studentene får erfaring med andre fag også. Vi mener dette vil gi muligheter for studentene til å se tverrfaglige perspektiver på egen yrkesutøvelse, samt få erfaringer med fag man senere vurderer å velge.

Bachelor-oppgave

PS støtter at det foreslås en bachelor-oppgave 3. studieår og er positive til at dette også inkluderer vitenskaplig teori og metode. PS mener en bachelor-oppgave som er 15 studiepoeng av pedagogikk og elevkunnskap naturlig nok må ha en tilknytning til nettopp dette faget, og at dette da ikke bør kunne velges bort. Slik vi oppfatter forslaget, kan man velge å skrive en oppgave uten tilknytning til faget. Vi foreslår derfor ny formulering av teksten, der man stryker *"/eller"* fra forskriften, og setter inn en justering med at dette eventuelt kan kombineres med fag. Ny tekst blir da som følger: *(...) Oppgaven skal være profesjonsrettet med tematisk forankring i pedagogikk og elevkunnskap og eventuelt andre fag.*

Internasjonalisering

PS støtter at man får forskriftfestet noe i forhold til internasjonalisering, men det må tydeliggjøres at dette også inkluderer mulighet for utveksling. Slik vi oppfatter internasjonalt semester kan dette også være et internasjonalt semester hjemme, som beskrevet i St.meld.nr.11 (2008-2009). Vi mener det internasjonale perspektivet i større grad må gjennomsyre *hele* utdanningen, og ikke bare legges til ett semester. PS foreslår derfor en alternativ formulering: *Lærerutdanningsinstitusjonene skal legge til rette for internasjonal utveksling og internasjonale perspektiver innenfor 4-årig grunnskolelærerutdanning.*

Vi ønsker å ansvarliggjøre utdanningsinstitusjonene i større grad, og mener derfor vår formulering er klarere i forhold til hvilke intensjoner man har med internasjonal utveksling og perspektiver i høyere utdanning. Formuleringen stenger heller ikke for muligheten til også å ha et internasjonalt semester hjemme.

Retningslinjene må tydeliggjøre at det skal legges til rette for både kortere og lengre utvekslingsopphold og spesifisere hvordan man kan sikre det internasjonale perspektivet gjennom hele utdanningen.

§ 4 NASJONALE RETNINGSLINJER, PROGRAMPLAN OG INDIKATORER

PS støtter innholdet i denne paragrafen. Vi stiller oss veldig positive til at de nasjonale retningslinjene også skal være et utgangspunkt når man utarbeider programplaner. På den måten blir det forskriftsfestet at dette dokumentet skal tas hensyn til. PS er også positive til at forskriften trekker opp hvilke bestemmelser som skal justeres i programplanene. Videre vil

vi påpeke at retningslinjene også må være med på å legge føringer for forventet innhold i programplanene.

§ 6 IKRAFTTREDELSE OG OVERGANGSREGLER

Når det gjelder ikrafttredelse henviser vi til det som er skrevet innledningsvis i dette høringssvaret om tidsperspektivet. Derfor mener vi følgende endring er nødvendig: (...) og gjelder fra og med opptak til studieåret 2010-2011.

PS mener også det er for tidlig å sette 2015 som frist for å avlegge eksamen for de studentene som følger tidligere rammeplan. Vi mener dette ikke er tilstrekkelig tid for å sikre at studentene har mulighet til å gjennomføre studiet uten å starte på nytt. Både graviditet, sykdom og studentpolitiske verv er vanlige årsaker til at man ikke klarer å gjennomføre på normal tid. Med tanke på at grunnskolelærerutdanningen er en ny reform som medfører store endringer, mener vi det er for lite med kun to ekstra år.

Sammenlignet med forrige rammeplan var 2002-kullet de siste som ble tatt opp på rammeplan av 1998. Normalt skulle disse vært ferdige i 2006. De har rett til å avlegge eksamen frem til 2011, det vil si fem ekstra år.

PS ønsker derfor å endre setningen til *Studenter som følger tidligere rammeplaner har rett til å avlegge eksamen etter disse inntil 31. desember 2016*. Her mener vi naturlig nok at det blir 2017 hvis reformen innføres ett år senere.

Vennlig hilsen
Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet (PS)

Stine Christensen Holtet
Leder

Stine Hjerpbakk
Nestleder